

Hur jag blev engagerad i de skolsvaga elevernas situation

Publicerad här den 4 december 2015

I SLUTET AV 1960-TALET fick jag en tjänst som metodiklektor i ekonomiska ämnen på lärarhögskolan i Göteborg. I tjänsten ingick att jag också skulle vara lärare i en gymnasieklass. På den skola där jag tjänstgjorde hade man dittills bara haft allmänna gymnasielinjer. Jag fick ta hand om undervisningen i företagsekonomi i skolans första klass på den yrkesinriktade distributions- och kontorslinjen, DK.

Med åren fick jag ansvara för sammanlagt ett dussintal klasser på denna linje. Där samlades de elever som hade de lägsta intagningspoängen till gymnasieskolan. Vid ett språkförståelsetest på skolan fick eleverna på musiklinjen 65 poäng i genomsnitt. Min klass hade 30 poäng.

Jag insåg att det var meningslöst att stå vid tavlan och undervisa dessa elever. Jag kunde inte heller ge dem uppgifter från läromedlen eftersom många av eleverna inte kunde läsa sig till vad uppgifterna gick ut på. Därför kom jag på att i stället starta företag *på riktigt* i klassen; eleverna fick arbeta praktiskt med företagsekonomi. Det gick så bra att jag fortsatte med det i alla mina senare klasser.

Vårt mål blev att tjäna så mycket pengar att det räckte till en veckas skolresa i slutet av sista året. Eleverna fick komma med idéer om hur vi skulle kunna tjäna pengar. Vi kom att ägna oss åt många olika verksamheter. I flera klasser kom vi att sätta ihop och dela ut annonstidningar i nybyggda kvarter där närliggande butiker fick tala om att de fanns. Vi öppnade kafé i skolan på kvällarna där komvuxelever kunde få hembakta bullar och kakor till kaffet på sina raster. Vi importerade och sålde dokumentportföljer från Taiwan. Vi ordnade diskodans för skolelever i samarbete med en restaurang. Vi ordnade mannekänguppvisning i en aula med lotterier och förfriskningar i samarbete med några klädbutiker.

I samband med dessa aktiviteter samlade vi in den information vi behövde genom studiebesök i grupper eller helklass. Eleverna tog reda på till exempel gällande skatteregler i kontakt med Skatteverket. De pratade också med agenturfirmor om hur en importaffär går till, med banker om hur man betalar vid importaffärer och hur man bäst placerar intjänade pengar, med tull och hamnmyndigheter om hur man konkret tar hand om inkommande gods och så vidare.

Eleverna lärde sig att allt eftersom ta reda på saker, liksom att bokföra och hålla reda på klassens inkomster och placera pengarna.

Mitt bestående minne av dessa elever är hur villiga de var att ta ansvar och arbeta för klassens företag. Detta till skillnad från de flesta elever på de allmänna gymnasielinjerna som var ovilliga att anstränga sig för något som inte direkt lönade sig för betygen. Hur frimodiga och roliga eleverna på DK-linjen var och hur lyckliga de var för att få beröm för vad de hade lyckats med. Beröm var de svältfödda både på från grundskolan och i vissa av deras andra ämnen i gymnasieskolan där de hade lärare som talade om dem i termer av löss och idioter.

Eleverna fick välja vart vi skulle åka på skolresorna. Det blev till Hamburg och Amsterdam och i flera fall till London och Mallorca. Inför det sistnämnda alternativet höjde mina kolleger på ögonbrynen. De kunde inte förstå hur jag vågade ta ansvar för att resa utomlands med dessa elever. Men det hände inte en enda gång att någon elev skämde ut sig under resorna. De fick alltid ta ansvar för varandra parvis eller i mindre grupper. Det fungerade perfekt. Bland det viktigaste jag har försökt att lära mina kandidater, alltså de blivande lärarna, är att lita på eleverna. Att ungdomar tar ansvar om de ges ansvar.

För mig var dessa resor bland det roligaste som jag har varit med om. Jag lärde känna eleverna väl. Men jag blev bedrövad över att höra hur de hade blivit bemötta i grundskolan och hur några andra lärare på skolan behandlade dem. Dessvärre blir de skolsvaga eleverna lika illa behandlade i skolan i dag.

För att göra det lättare för denna elevgrupp att lära sig företagsekonomi arbetade jag tillsammans med en kollega fram ett nytt läromedelspaket i flera delar för Liber med titeln Deko-3-M. Det hade ett rakt språk och bäddade för ett elevaktivt arbete. Vi organiserade också en försöksverksamhet med temastudier på ett 20-tal skolor i Brevskolans regi, Tema Dk.

Gemensamt för våra läromedel var ett stort inslag av uppgifter som krävde att eleverna samlade in information genom kontakt med företag, organisationer och myndigheter. Ämnen att diskutera i smågrupper var vanliga, liksom rollspel. De flesta handelslärare var ovana vid att sköta sådana inlärningssituationer och hade svårt att ändra sin traditionella lärarroll. Trots ett inbyggt motstånd i lärarkåren av det slaget kom våra läromedel att användas på många håll. Förhoppningsvis påverkade de den gymnasiala ekonomiutbildningen i en mer verklighetsförankrad och elevaktiv riktning.

Genom de reformer som har införts under senare år har arbetet med omfattande, ämnesövergripande projektarbeten allvarligt försvårats.

Mål- och resultatriktningen, de detaljerade kursplanerna, de specificerade timplanerna, fokuseringen på mätbara kunskaper, de nationella proven och de graderade betygen lägger hinder i vägen.

Jag lider med de skolsvaga elever som blir psykiskt misshandlade och bortsorterade av skolan. Jag vaknar ofta på natten och känner oro för dessa elever och ilska för hur de behandlas. Då går jag upp och avreagerar mig genom att skriva en artikel. Det har blivit rätt många artiklar under de senaste åren.